

TÖRTÉNELEM — SANZONOKBAN

A VARSÓI ATENEUM SZÍNHÁZ VENDEGJÁTÉKA BUDAPESTEN

„Zenés, táncos revü” — hirdeti a *Virágozzanak az almafák* színlapja. S ez mindjárt egy kicsit gyanús is; a néző, akit talán csábít a lengyel színjátszás híre, gyanakodva ül be a nézőtérre: mit értek én meg egy lengyel kabaréból? S egyáltalán: színház lesz ez? Agnieszka Osiecka ötven év slágereiből, sanzonjaiból állította össze „revüjét”. De mindjárt indokolt is az idézőjel: több ez, sokkal több ez, amit itt látunk. A darab az I. világháború után indul, mikor Lengyelország csaknem másfél évszázad felosztottság után ismét egységes és független. Az első képek még a háború utáni zűrzavart idézik; az egykori slágerek bódító-kedves dalmaiba ostoba reklámszövegeket kiáltanak a szereplők. S így épül fel két évtized története, majd a háború és újabb két évtizedé: de a sláger- és sanzonmontázsban ott dobog a legújabb történelem minden aktualitása: az eredeti szövegek, eredeti dallamok már maguk is atmoszférát teremtenek. S az a kis ironikus mosoly, mellyel Osiecka és a rendező Jan Biczycski anyagát kezeli, egyszerre hiteles színházzá érleli ezt a revüjátékot. Hogyan?

A varsói Ateneum Színház 1930-ban alakult; az új lengyel színjátszás két legjelesebb egyénisége alapította: Stefan Jaracz, a színész és Leon Schiller, a rendező. Jaracz a színészközpontú színház megújulásán fáradozott; Schiller a rendezőt helyezte a középpontba. E kettős hagyományra épül a mai Ateneum Színház is. Varsó egyik tekintélyes drámai színháza, gazdag repertoárjával nemcsak a klasszikus és mai külföldi szerzőknek, hanem az új lengyel drámának is egyik legelkeltebb patrónusa; de ugyanakkor — elsősorban Leon Schiller nyomdokain — kialakult a színház deszkáin egy új műfaj, amit talán „lengyel musical”-nek nevezhetnénk. A montázs, melyet most a Thália Színház színpadán a magyar néző is megtekinthetett, egy egész társulat munkája: szerző és rendező oly szoros együttműködését követeli meg, mint talán egyetlen más darabnál sem.

A történet: maga a történelem. De az, ahogy a slágerek, sanzonok, táncok egybekapcsolódnak, mégis valami titkos érverést sejtetnek; s ha jól belenézünk, nagyon is pontos, finom és kidolgozott dramaturgiai munkára lelünk. Biczycski szinte úgy játszik színészi gárdáján, mint egy hangszerezen; s a vidám, csapongó dallamokba belerejt egy-egy tragikus futamot, melyen mindjárt át is csap az ironia vagy a humor: közben a játék mégis drámává érik. Erők ütköznek össze, sorsok marnak egymásba, keserű és boldog életvágy tör fel a színpadról, mintha az elmúlt fél évszázad lengyel történelme táncolná el szándékosan egyszerű, de tiszta és mulattató álarcban valamennyi játszmáját. Nem kabaré, nem revü már ez: elsősorban nem azért vagyunk itt, hogy szórakozzunk. Gondolok itt például az első felvonás záróképére: a háborúba táncoló Lengyelországra. Egy-egy mozdulat, egy-egy mondat jelzi a már-már rájuk zuhanó tragédiát. Osiecka és Biczycski meg tudja tenni, hogy összekapcsolt slágermontázból és néhány újsághírből elővillantssa a háborús előeste atmoszféráját.

S túl azon, hogy ügyes és szellemes megoldásként a szereplők egy-egy magyar szót, mondatot megtanultak, túl azon, hogy az időnkénti magyar összekötőszöveg is segített benne; azt hiszem, ez tette igazán élménnyé az estet még a magyar közönség számára is. Biczycski rendezése úgy modern és azért modern, hogy a lehető legfesztelenebb lehessen. S a gárda, amelyen „zongorázik” — Shakespeare, Garcia Lorca, Genet neveltjei —, az egyik legjobb lengyel drámai színészgárda: az ő erényük, hogy egy-egy lépésből is egyéniséget tudnak teremteni.

Varsóban évek óta megy telt házzal a *Virágozzanak az almafák*. Aki eljutott a pesti előadásra, azt hiszem, hasznosnak, szépnek érezte a lengyel színházzal való első közvetlen találkozásunkat.

PÁLYI ANDRÁS